

Nr 325.

Av herr **Anderson, Axel Ivar**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillståndstvång för byggnadsarbete.

I proposition till riksdagen, nr 324, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga förslag till lag om tillståndstvång för byggnadsarbete. I fråga om tillämpningsområdet för denna lag har Kungl. Maj:t föreslagit (§ 3), att densamma principiellt skall avse alla byggnads- och anläggningsarbeten, oavsett arbetets art och omfattning.

Byggnadsverksamhetens omfattning regleras f. n. dels genom gällande föreskrifter om arbetsförmedlingstvång och företrädesrätt till arbetskraft, dels genom vissa råvaruregleringar, särskilt i fråga om byggnadsjärn, dels ock genom statens kontroll av den byggnadsverksamhet, som är beroende av statens finansiella medverkan i form av anslag, lån eller lånemedgivande. I alla dessa olika former utövas en ganska ingående kontroll över byggnadsverksamheten. Omfattningen av de arbeten, som komma under kontroll, har väsentligt utvidgats genom de fr. o. m. den 22 februari 1943 genomförda skärpningarna i fråga om rätten att återanställa arbetskraft.

Ytterligare inskränkningar i byggnadsverksamheten skulle tvivelsutan medföra stora svårigheter för näringslivet. För industrien skulle det vara synnerligen olyckligt, om den skulle nödgas eftersätta åtgärder för nybyggnader och utvidgningar, som äro nödvändiga för att upprätthålla och förbättra produktionsapparaten. En tidsenlig industriell utrustning kommer att bli särskilt värdefull för att möta de svårigheter, som fredskrisen och efterkrigstiden med all säkerhet komma att ställa. Icke minst för exportindustrien är det ett livsvillkor att genom fortgående modernisering ständigt hålla sig fullt i nivå med den tekniska utvecklingen. En kontroll över industriens investeringar måste därför för att icke medföra ogynnsamma verkningar för folkhushållet utövas med stor varsamhet.

De motiv, som departementschefen anför till förmån för en på lagstiftningsvägen genomförd skärpt byggnadskontroll, synas föga övertygande. Det viktigaste skälet förefaller vara att med nuvarande ordning någon kontroll icke utövas över de företag, som utföra byggnadsarbeten med fast anställda arbetare. Enligt min mening vore det emellertid synnerligen olämpligt, om jämväl dessa arbeten skulle indragas under kontrollen. Företagen skulle på ett icke önskvärt sätt kunna hindras i sin normala verksamhet, åsamkas besvär och tidspillan och många gånger även förluster genom tvånget att söka tillstånd till alla slag av byggnadsarbeten. Även för reparations- och underhållsarbeten skulle tillstånd krävas.

Härtill kommer att de fast anställda arbetare, som av företagen användas för byggnadsarbeten, vid sidan därav vanligen utnyttjas för allehanda andra uppgifter vid företaget, såsom skogsarbete, lastnings- och lossningsarbeten samt icke minst såsom reservpersonal vid tillfälligt ökat behov av arbetskraft. Det är alltså knappast möjligt att genom tillståndsprovning för byggnadsarbeten lösgöra ifrågavarande arbetskraft för uppgifter av annan art.

Om och i den mån en ytterligare begränsning av byggnadsverksamheten ur allmän synpunkt befinnes oundgänglig, torde åtskilligt stå att vinna på den frivilliga överenskommelsens väg. I likhet med författaren till den sakkunnigutredning, som ligger till grund för propositionen, anser jag, att denna utväg är vida att föredraga framför en lagstiftning i ämnet. Framhållas bör även att ett stort antal av de i ärendet hörda myndigheterna och organisationerna uttalat sig emot en lagstiftning.

I den till grund för propositionen liggande sakkunnigutredningen föreslogos vissa undantag från den nu ifrågasatta lagstiftningen, nämligen dels beträffande smärre arbetsföretag, dels ock i fråga om reparations- och underhållsarbeten. I förstnämnda hänseende förordades en värdegräns, som beträffande husbyggnader sattes vid 10—15 000 kronor och i fråga om anläggningar vid 25 000 kronor. Reparations- och underhållsarbeten skulle enligt sakkunnigförslaget åtminstone till en början läggas utanför tillståndstvånget, oavsett arbetenas omfattning.

Av propositionen framgår (s. 30) att departementschefen icke ansett det möjligt att åstadkomma en fullständig reglering på detta område, men att han funnit det böra ankomma på Kungl. Maj:t att med hänsyn till det aktuella regleringsbehovet bestämma regleringens omfattning. I anslutning härtill uttalas (s. 36), att småföretagen böra undantagas från tillståndsprovning. Beträffande reparations- och underhållsarbeten har däremot departementschefen förklarat (s. 37), att skäl icke föreligga att undantaga dem från tillståndsprovning och att det icke heller vore nödvändigt eller lämpligt att utan tillståndsprovning medgiva utförande av sådana arbeten med fast anställda arbetare intill ett visst årligt belopp.

De svårigheterna, som den föreslagna lagstiftningen skulle åsamka industrien, skulle icke minst framträda i fråga om tvånget att söka tillstånd till alla slags underhålls- och reparationsarbeten. Härvid är att märka, att dylika arbeten ofta äro alldeles nödvändiga för driftens behöriga gång och icke utan stora olägenheter kunna uppskjutas. Stundom få de rent av anses utgöra ett led i själva driften. Den dispensregel, som lagförslagets 5 § innefattar, synes otillräcklig för att i detta hänseende tillgodose industriens befogade intressen. Möjligheterna att i fråga om underhålls- och reparationsarbeten åstadkomma någon nämnvärd minskning i byggnads-

verksamheten äro säkerligen icke stora, för så vitt man vill undvika för industrien olyckliga verkningar av restriktionerna.

I propositionen har framhållits, att det skulle vara svårt att göra en tillfredsställande gränsdragning mellan reparations- och underhållsarbeten, å ena, samt en hel del andra arbeten å andra sidan. Det råder emellertid en bestämd principiell skillnad mellan dessa kategorier så till vida, att med underhåll och reparationer huvudsakligen åsyftas att bibehålla ett en gång skapat realkapital vid dess tidigare användningsvärde eller produktionsförmåga, under det att med andra arbeten avses att ändra eller utöka en tidigare verksamhet. Att några större praktiska svårigheter skulle yppas vid denna gränsdragning förefaller knappast troligt, och i varje fall torde dessa svårigheter icke bliva större än då det gäller att såsom departementschefen tänkt sig från tillståndsprovning undantaga de allra minsta byggnadsföretagen. Däremot kan det, såsom ovan framhållits, ofta bliva synnerligen svårt att draga gränsen mellan å ena sidan reparationer resp. underhåll samt å andra sidan vissa åtgärder, som äro att anse som ett led i driften. Det må också framhållas, att en åtskillnad mellan reparationer resp. underhåll samt andra byggnadsarbeten genomförts på andra lagstiftningsområden, exempelvis inom skatterätten.

Som skäl för att under lagstiftningen inbegripa reparations- och underhållsarbeten har departementschefen vidare anfört, att sådana arbeten förekomma i så betydande omfattning, att deras undantagande från tillståndsprovning skulle innebära en väsentlig inskränkning i regleringsmöjligheterna. Någon utredning rörande dessa arbetens omfattning finnes emellertid icke vare sig i den sakkunniges promemoria eller i propositionen. Begränsar man sig till de arbeten av detta slag, som ur det allmännas synpunkt äro mest angelägna i rådande läge, nämligen dem som utföras inom industrien, torde det emellertid knappast kunna antagas, att arbetena ifråga relativt sett äro av någon mera betydande storleksordning.

Slutligen borde det vara en icke ringa fördel för de av regleringen berörda myndigheterna, om från tillståndsprovning undantoges reparations- och underhållsarbeten. Ansökningar om tillstånd till dylika arbeten kunna eljest väntas inkomma till ett högst betydande antal.

Åtskilliga omständigheter tala sålunda emot att underhålls- och reparationsarbeten inbegripas under tillståndsprovningen.

Under åberopande av det ovan anförda får jag hemställa,

att riksdagen måtte avslå förevarande proposition,
samt att, därest detta yrkande icke kan bifallas, från tillståndsprovning enligt den föreslagna lagen måtte undantagas underhålls- och reparationsarbeten.

Stockholm den 15 juni 1943.

Ivar Anderson.